

GUIA EDUCATIVA

PROPOSTA EDUCATIVA VÍMETS I VIMETERES A LES RIBES DEL TER

Nivell educatiu: Cicle superior de primària (5è i 6è)

Matèria: Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

1. INTRODUCCIÓ I CONTEXT

A Salt, cada any, se celebra la Fira del Cistell. Per què a Salt? Per què és important la Cistelleria en aquest territori? Què en sabem? Com es creen els cistells? Quines plantes es fan servir per elaborar aquests cistells?

Aquesta proposta llança la possibilitat de conèixer un dels ecosistemes més característics de la pagesia de la vila de Salt i, possiblement, un dels més oblidats, les vimeteres.

Pretén promoure els vincles de l'alumnat amb un entorn natural de gran valor, protegit en part per la Xarxa Natura 2000, que secularment ha estat lligat a l'activitat de l'ésser humà (pagesia, indústria tèxtil i, més recentment, esport i oci). El fil conductor per aconseguir aquesta aproximació i connexió amb l'espai serà l'element de la cistelleria, molt present en la història del municipi de Salt. Això inclou el reconeixement de diferents espècies de ribera que de manera tradicional s'han entremat i utilitzat a Salt amb finalitats molt diverses (salze, sarga, balca, jonc o la mateixa canya, per exemple). El que farem és reconèixer quines són les tasques necessàries i quin és el millor moment per recol·lectar i preparar el material per poder-hi treballar, experimentar vivencialment la recol·lecció i el treball artesanal, i promoure el paisatge tradicional i la integració del concepte de sostenibilitat mitjançant la replantació i recuperació del paisatge de vímets tradicionals.

Es recomana fer aquest treball coincidint en el marc de la Fira del Cistell que se celebra a Salt el primer cap de setmana d'octubre de cada any.

2. OBJECTIUS

- Promoure el vincle amb l'entorn natural i conèixer la Xarxa Natura 2000.
- Relacionar la natura amb la tradició i l'ofici de la cistelleria.
- Reconèixer les espècies vegetals de ribera que es poden emprar per fer cistells i d'altres objectes.
- Descobrir quines són les tasques necessàries i quin és el millor moment per recol·lectar i preparar el material per poder-hi treballar.
- Adquirir eines per treballar les espècies vegetals de forma creativa.
- Experimentar vivencialment la creació d'una peça col·lectiva i el treball artesanal.

3. METODOLOGIA

Aquesta proposta vol potenciar la descoberta de l'entorn i l'experimentació, per tal d'aproximar-nos al nostre territori proper i establir un vincle i uns aprenentatges vivencials. D'aquesta manera, es pretén treballar en petits grups i de forma cooperativa per tal d'anar resolent els dubtes i qüestions que es plantegen.

La proposta pedagògica està seqüenciada amb un seguit de tres sortides a l'entorn, dinamitzades per un/a educador/a de La Copa. Cada sortida està acompanyada d'una activitat prèvia i una posterior a realitzar pel professorat a l'aula.

Les activitats a l'aula queden detallades en el dossier annex d'activitats complementàries.

4. ACTIVITATS D'APRENTATGE

Les activitats amb (*) són les que estan detallades en el dossier d'activitats.

1	Activitat	Descripció de les activitats	Temporització
SORTIDA 1: Descobrim el bosc de ribera i la seva vegetació	Activitat prèvia a l'aula Mestres	<p>Context: autoavaluació i coneixements previs</p> <p><u>Activitat 1a: autoavaluació*</u>. Explorem els coneixements previs de l'alumnat. Què sabem sobre la cistelleria? Què en sabem, del vímet? De les plantes de ribera? De forma individual, l'alumnat omple la diana d'autoavaluació a l'inici i al final del projecte per tal de veure l'aprenentatge adquirit al llarg de les sessions.</p> <p><u>Activitat 1b: situem-nos*</u>. On anirem de sortida? Ben segur que ja coneixes el Pla dels Socs de Salt. És així? Sabies que la zona més propera al riu Ter està protegida? Coneixem el riu Ter i per on passa.</p> <p><u>Activitat 1c: descobrim*</u>. A través d'un joc interactiu, descobrim quines són les espècies vegetals de ribera que trobarem a la sortida.</p>	1 sessió amb el grup classe.
	SORTIDA 1 La Copa	<p>Sortida a l'entorn 1: Descobrim el bosc de ribera i la seva vegetació</p> <p>Sortida de natura a les ribes del riu Ter. Coneixem el bosc de ribera i quines espècies vegetals es poden emprar per fer cistelleria. L'alumnat a través del treball en petits grups i de claus dicotòmiques, descobreix les diferents espècies vegetals que trobem a les ribes del Ter (salze, sarga, balca, jonc o canya, per exemple).</p> <p>A partir de l'observació, la descoberta i la identificació de les espècies, en reconeixem la morfologia, usos i importància en l'ecosistema. Recol·lectem una mostra de cada espècie descoberta per poder elaborar l'herbari.</p> <p><i>Aquesta sessió està dinamitzada per un/a educador/a ambiental de La Copa, qui s'encarregarà de dur els materials necessaris per a la seva correcta realització.</i></p>	1 sessió de tot el matí (3 hores)
	Activitat posterior a l'aula Mestres	<p>Fem un herbari a l'aula</p> <p><u>Activitat 1d: fem un herbari*</u>. Què és un herbari? Com podem fer-lo? A partir de les espècies recol·lectades en la sortida, realitzarem el nostre herbari a l'aula, que es podrà exposar posteriorment a l'exposició final. Proponem fer l'activitat amb el grup de la sortida.</p>	1 o 2 sessions amb el grup classe

2	Activitat	Descripció de les activitats	Temporització
Sortida a l'entorn 2: Etnobotànica - experimentació	Activitat prèvia a l'aula Mestres	Què és l'ofici de cisteller i què passa a Salt? <u>Activitat 2a: Repassem!*</u> Recuperem les imatges de les plantes, quins objectes podem fer amb elles? Joc virtual. <u>Activitat 2b: Què és la cistelleria?*</u> Ens preguntem si tenim cistells a casa, n'hem fet servir alguna vegada? Coneixem l'ofici de la cistelleria? Proposem anar a visitar Cal Cisteller o bé participar en la Fira del Cistell. A més a més, llegim un article i descobrim.	1 sessió amb el grup classe.
	SORTIDA 2 La Copa	Sortida a l'entorn 2: Etnobotànica - experimentació Etnobotànica i construcció d'una peça modular amb espècies vegetals. Parlem sobre què és el vímet i les seves varietats, i com aquestes s'usen per a la cistelleria. També parlem de la diversitat d'altres espècies vegetals amb les quals es poden fer cistells o objectes. Reflexionem sobre el cost de fer un cistell, la seva durada, i ho vinculem amb la història de la cistelleria a Salt i les hortes. Construcció d'una peça amb algun tipus d'espècie vegetal. Aquesta peça ens servirà per fer l'exposició final. Treballem amb els mateixos grups que hem treballat a la primera sortida <i>Aquesta sessió està dinamitzada per un/a educador/a ambiental de La Copa, qui s'encarregarà de dur els materials necessaris per a la seva correcta realització.</i>	1 sessió de tot el matí (3 hores)
	Activitat posterior a l'aula Mestres	Quin cistell és quin? <u>Activitat 2c: Quin cistell és quin?*</u> . Juguem al joc virtual i descobrim la veritat de cistells i les seves funcions segons la tipologia.	1 sessió amb el grup classe

3	Activitat	Descripció de les activitats	Temporització
Sortida a l'entorn 3: Vimeteres	Activitat prèvia a l'aula <i>Mestres</i>	Com es recol·lecta el vímet? <u>Activitat 3a: Recol·lecció del vímet*</u> . Visualització d'un vídeo sobre el procés de recol·lecció del vímet i qüestionari de preguntes.	1 sessió amb el grup classe
	SORTIDA 3 <i>La Copa</i>	Sortida a l'entorn 3: Vimeteres Visitem l'Hort de l'Ateneu Popular de Salt: l'Hort de Milfulles. Allà coneixem les vimeteres i fem una construcció col·lectiva amb vímet. Coneixem quins són els passos per recol·lectar, i treballar el vímet i què hem de tenir en compte. Es realitzarà juntament amb l'Ona Trepert, artista i cistellaire, tindrem l'oportunitat de teixir amb vímet per tal de construir unes estructures fixes a l'Hort. Lloc: Hort de l'Ateneu Popular de Salt. L'Hort de Milfulles. https://maps.app.goo.gl/Ycxv4TYGjHfb7Wn29 <i>Aquesta sessió està dinamitzada per un/a educador/a ambiental de La Copa i col·laboradores externes, qui s'encarregarà de dur els materials necessaris per a la seva correcta realització.</i>	1 sessió de tot el matí (3 hores)
	Activitat posterior a l'aula <i>Mestres</i>	Comuniquem els resultats <u>Activitat 3b: Mostra dels coneixements adquirits*</u> . Fem una exposició a l'escola de tot el coneixement adquirit, una mostra on exposar tots els elements, espècies de riberes i on les podem trobar, una mostra del treball fet amb vímet i la història descoberta, i la reproducció i producció de les vimeteres. Proposem fer una mostra de: <ul style="list-style-type: none"> - L'herbari realitzat durant la primera sortida. - Elements creats amb fibres vegetals. - Esqueix de vímet. Tot ho podem complementar amb imatges de les sortides, o bé la feina complementària que hàgim fet amb l'alumnat.	1 o 2 sessions amb el grup classe
	Activitat cloenda a l'aula <i>Mestres</i>	Activitat final a l'aula: Autoavaluació i tancament <u>Part individual: Diana d'autoavaluació*</u> . Què he après en aquest procés? Omplir la diana d'autoavaluació realitzada en la primera sessió. <u>Part col·lectiva: Compartir en gran grup els aprenentatges, allò que ha agradat més, allò que menys...</u>	1 sessió amb el grup classe

5. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE LES ÀREES O MATÈRIES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques de les àrees o matèries següents:

Àrea	Competències específiques
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	<p>Competència específica 2 Plantejar-se preguntes sobre el món, aplicant les diferents formes de raonament i mètodes del pensament científic, per interpretar, respondre i predir els fets i fenòmens del medi natural, social i cultural i per prendre decisions creatives i decidir actuacions ètiques i socialment sostenibles.</p> <p>Competència específica 6: Analitzar críticament les causes i conseqüències de la intervenció humana en l'entorn integrant els vessants social, econòmic, cultural, tecnològic i ambiental definits en els objectius de desenvolupament sostenible, per tal de promoure la capacitat d'afrontar els problemes, aportar solucions i actuar de manera individual i col·laborativa en la seva resolució, posant en pràctica hàbits de vida i de consum responsable i sostenible.</p> <p>Competència específica 7 Observar, detectar, comprendre i interpretar canvis i continuïtats del medi natural, social i cultural, analitzant relacions de causalitat, simultaneïtat i successió, per explicar i valorar les relacions entre diferents elements i esdeveniments que permeten entendre el present i imaginar futurs possibles.</p>
Educació en Valors i Cívics i Ètics	<p>Competència específica 3. Interpretar les relacions sistèmiques entre l'individu, la societat i la natura, així com la importància de l'acció local i les seves conseqüències en l'entorn proper, per desenvolupar un paper actiu i conseqüent amb el respecte, la cura i la protecció de les persones i del planeta.</p>
Educació artística	<p>Competència específica 4. Dissenyar, elaborar i difondre creacions culturals i artístiques col·laboratives, assumint diferents rols, valorant el procés, per desenvolupar la creativitat, el sentit de pertinença i arribar a un resultat final.</p>

6. COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

Amb la realització d'aquest projecte s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques transversals següents:

Competència transversal	Competències específiques
Competència ciutadana (CC)	CC1. Identificar els fets històrics i socials més rellevants relatius a la seva pròpia identitat i cultura, reflexionar sobre les normes de convivència i aplicar-les de manera constructiva, dialogant i inclusiva en qualsevol context.
Competència ciutadana (CC)	CC4. Identificar les relacions sistèmiques entre les accions humanes i l'entorn i iniciar-se en l'adopció d'hàbits de vida sostenibles, per contribuir a la conservació de la biodiversitat des d'una perspectiva tant local com global.
Competència emprenedora (CE)	CE3. Crear idees i solucions originals, planificar tasques i cooperar amb altres i en equip, valorant el procés realitzat i el resultat obtingut, per dur a terme una iniciativa emprenedora, considerant l'experiència com una oportunitat per aprendre.

7. SABERS

Amb la realització d'aquest projecte es tractaran els sabers següents:

	Saber	Àrea
1	<p>Cultura científica Iniciació a l'activitat científica</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecció de tècniques d'indagació (observacions, identificació i classificació, formulació de preguntes i prediccions, planificació i realització d'experiments i recerques, cerca de patrons, creació de models, cerca d'informació i de dades, experiments amb control de variables, comunicació dels resultats...) adequades a les necessitats de la investigació. - Utilització d'instruments i dispositius (analògics i digitals) apropiats per a l'observació i la mesura precises d'acord amb les necessitats de les diferents preguntes, problemes i investigacions. - Construcció i ús del vocabulari científic relacionat amb les diferents investigacions i temàtiques estudiades 	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural
2	<p>La vida al nostre planeta Estudi del cicle de la matèria i del flux d'energia en els ecosistemes, reconeixement de les xarxes de relacions entre productors, herbívors, carnívors i descomponedors, per comprendre les dinàmiques de les poblacions</p>	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural
3	Educació plàstica i Visual	Educació artística

	<p>Percepció i anàlisi Descobriment de materials, instruments, suports i tècniques utilitzats en l'expressió plàstica i visual a partir de l'observació activa de les manifestacions artístiques treballades.</p>	
4	<p>Sostenibilitat i ètica ambiental Desenvolupament de l'empatia, la cura i el respecte als éssers vius i el medi natural, en actuacions quotidianes relacionades amb l'entorn proper</p>	<p>Educació en Valors i Cívics i Ètics</p>

8. VINCULACIÓ D'ACTIVITATS AMB ELS OBJECTIUS I LES COMPETÈNCIES

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES	ACTIVITATS	CRITERIS D'AVUACIÓ
Promoure el vincle amb l'entorn natural de Salt i conèixer la xarxa natura 2000	Medi Natural: Competència específica 5	Activitat 1a: autoavaluació i coneixements previs Sortida a l'entorn 1: Descobrim el bosc de ribera i la seva vegetació	3.5.1 Identificar i analitzar les característiques, propietats i l'organització dels elements del medi natural, social i cultural a través de metodologies d'indagació i utilitzant les eines i processos adequats. 5.2 Establir connexions entre diferents elements del medi natural social i cultural, analitzant les relacions que s'hi estableixen i fer prediccions dels possibles efectes.
Relacionar la natura amb la tradició i l'ofici de la cistelleria i reconèixer les espècies vegetals de ribera que es poden emprar per fer cistells	Medi Natural: Competència específica 5 Medi Natural: Competència específica 6 Transversals CC1	Sortida a l'entorn 1: Descobrim el bosc de ribera i la seva vegetació Activitat 1d: Fem un herbari a l'aula Sortida a l'entorn 2: Etnobotànica i experimentació Activitat 2c: Quin cistell és quin?	5.2 Establir connexions entre diferents elements del medi natural social i cultural, analitzant les relacions que s'hi estableixen i fer prediccions dels possibles efectes. 5.6.1 Analitzar la intervenció humana en el món i aportar opinions fonamentades per fer front a problemes ecosocials i involucrar-se en la seva resolució. 1.1. Explicar les relacions de causalitat entre moments històrics rellevants en la nostra societat i en altres i els canvis i continuïtats en l'entorn, identificant els fets i les accions humanes que han influït en la construcció de la mateixa identitat.
Descobrir quines són les tasques necessàries i quin és el millor moment per recol·lectar i preparar el material per poder-hi treballar	Valors i Cívics i Ètics 3.	Sortida a l'entorn 2: Etnobotànica i experimentació Sortida a l'entorn 3: Vimeteres	3.3 Desenvolupar actituds i valors de compromís basats en el respecte, cura i protecció de les persones, dels animals i del planeta, a través d'accions individuals, en l'àmbit local, vinculades al consum responsable i de productes de proximitat, l'ús sostenible de l'aigua, de l'energia, de la mobilitat, la gestió dels residus i el respecte per la diversitat ètnica i cultural.

		Activitat 3a: Com es recol·lecta el vímet?	
Adquirir eines per treballar les espècies vegetals de forma creativa	Educació artística 4.	Sortida a l'entorn 2: Etnobotànica i experimentació Activitat 3b: mostra dels coneixements adquirits	4.1 Planificar els processos de disseny de produccions culturals i creacions artístiques col·laboratives treballant en la consecució d'un resultat final que compleixi uns objectius acordats mitjançant un enfocament coeducatiu basat en la igualtat i la perspectiva de gènere i en el respecte a la diversitat cultural. 4.2. Implicar-se i participar activament assumint i experimentant diferents rols en el procés de creació, fent servir elements de diferents llenguatges artístics i exercint responsabilitat i mostrant respecte.
Experimentar vivencialment la creació d'una peça col·lectiva i el treball artesanal.	Medi Natural Competència específica 7 Transversal. CC4.	Sortida a l'entorn 3: Vimeteres	7.2 Analitzar els canvis i les continuïtats a partir de les relacions de causalitat, simultaneïtat i successió de diferents moments històrics, culturals, socials i en el medi natural on les societats es desenvolupen. 7.3 Relacionar les diferents èpoques de la història i identificar les accions i fets humans més destacats valorant els canvis que han provocat. 4.3. Proposar accions de conservació, protecció i millora del patrimoni natural i cultural.

Redacció i coordinació La Copa SCCL:

Àgata Albà i Irene Febrer

Aportacions de les escoles participants

Crèdits i autoria de les il·lustracions:

Autors corresponents. (Doc: Crèdits)

Diputació de Girona

Clacopa
COOPERATIVA
DE PROJECTES AMBIENTALS

